

ARTS

El rostre d'en Rossend Prat i Sindreu

Ana Fernández Álvarez

Fou una vegada..... un artista escultor citat en algun llibre pel seu nom i per l'adjudicació d'alguna de les seves obres, però res més, ni tan sols un rostre, una ressenya, res¹. Qui era Rossend Prat? un artista que, ha jutjar pel que ens ha deixat, posseïa un mestratge impecable i una factura verament més que estimable, però absolutament desconegut per la nostra cultura artística local. Un artista com aquest, com és que no havia estat capaç de generar cap tipus de informació bibliogràfica més o menys extensa? Em vaig estar fent aquestes preguntes durant tota la meva investigació sobre el Cementiri de Sant Nicolau, fins que l'atzar va decidir d'intervenir. Com?

Recentment publicada la guia d'aquest cementiri pel Museu d'Història de Sabadell, Daniel Sallés, nebot de Mercedes Prat Giral, filla d'en Rossend Prat, comentà a Maria del Carme Cantalejo² que la tomba dels Giralt, que apareix reproduïda a la guia, havia estat obrada per un parent seu, aquesta observació arribà a les meves oïdes i em vaig posar en contacte amb el senyor Sallés: per fi algú sabia de l'existència real d'en Rossend Prat! Ell mateix em va facilitar que trobés a Saragossa la neta d'aquest escultor, Maria de la Concepció de Urbiztondo Prat, nascuda a Madrid el 12 de juny del 1921. Ella, el seu familiar més directe, és una dona de gran sensibilitat i amb un sentit de l'humor extraordinari, un personatge fascinant i una prova més de la vàlua dels autodidactes dins el camp de la reconstrucció històrica, actitud i característiques que comparteix amb els seus fills, l'Antònia i l'Ignasi. Amb tots ells, comença aquesta apassionant història plena de giragonses i forats negres que, entre d'altres coses, ha atorgat un rostre i una corporeïtat a un artista que se'm estava convertint en una mena de fantasma enganxat a la història artístic/funerària de Sabadell.

Que ens queda documentat, ara per ara, de la seva producció? Doncs, fonamentalment, l'obra que va realitzar a Sabadell, de la resta, actualment, no podem saber quasi res. Per què? Per diversos motius, uns, de caire familiar, d'altres, a causa de la guerra civil i el lògic passar dels anys que s'afana en enfosquir-ho tot.

Hem de tenir en compte que, entre Concepció de Urbiztondo Prat i el seu avi, s'obre l'abisme que significa, vers la reconstrucció vital i professional d'aquest escultor, la separació, el 1926, dels seus pares, Mercedes Prat Giral i Alberto de Urbiztondo Saénz de Santamaria, casats el 19 de novembre del 1919. A aquest fet s'afegeix que Concepció va haver de marxar amb el seu pare, perquè, en qualitat de militar, va ser traslladat a Saragossa, perdent així, quasi totalment, el contacte amb la seva mare, i, per tant, el contacte amb tot allò que es pogués tenir sobre el seu avi matern i que, per qüestions diverses, va anar desapareixent. Entre d'altres, durant la guerra civil, es va cremar el domicili madrileny i es van perdre molt documents familiars. Així doncs, la recuperació historiogràfica d'aquest artista per a la ciutat de Sabadell ha resultat una apassionant aventura que implicava la reconstrucció d'un trencaclosques farcit de retalls de naturalesa molt diversa: fotos, cartes, factures, memòria oral, etc.

Rossend Prat va néixer al mas Galí, a Ger, Girona, el 1871 i morí a Madrid el 31 de gener de 1934. Era fill de Francesca Sindreu i Tuset i de Sixto Prat i Casadeval, mestre d'escola, que el va enviar a estudiar a l'Escola de Bells Oficis de

Rossend Prat Sindreu. Sabadell

Barcelona, però dels seus anys de formació sabem molt poca cosa.

Per contactes en aquesta escola trobà feina a Sabadell i s'instal·là, aconseguint els seus primers treballs dins el camp funerari. Durant els anys que en Rossend hi és a Sabadell trobem una ciutat caracteritzada pel l'abundància de pintors, però on també hi ha un bon grapat d'escultors i de marbristes. A finals del segle XIX i principis del XX, estaven treballant a Sabadell com escultors, picapedrers o lapidaris, Jaume Duran Formosa i Pere Miroso, al carrer Creu, 6; Julià Bartolomé, Salut, 14; Josep Serra Perramon, carrer Turull, 43; Antoni Hugas Grau, Elies Palasí, Miquel Torres; Josep Bové, Coromines, 31; Enric Miralles, Juli Marcé, Francesc Portabella, successor d'Esteve Vilatobà i del seu fill Ramón Vilatobà, i Nicolau Molina, al carrer Gràcia, 52³; per últim, Joaquim Gisbert⁴.

Aproximadament, el 1891, Rossend Prat es promet amb Maria Antònia Giralt Argemí, filla de Salvador Giralt, fabricant tèxtil. L'any el podem deduir gràcies a les fotografies datades que hi ha l'àlbum familiar dels Urbiztondo Prat, es tracta de les típiques fotos de compromís que a l'època s'intercanviaven els promesos. En la d'Antònia Giralt consta que tenia 18 anys. El 1895 es casen, aquest any, Maria Antònia ja no apareix empadronada al domicili patern del carrer Topete, casa on sí hi és els anys anteriors i, el 26 de desembre del 1896, a Sabadell, neix la seva única filla, Maria de la Mercedes.

Amb aquest enllaç, Rossend emparenta també amb una figura molt significativa en els cercles interessats pel patrimoni històric sabadellenc, es tracta d'en Joan Montllor Pujalt, cosí polític de la seva dona, ell és el fundador del Centre Excursionista del Vallès. En certa manera, aquest parentiu ens lliga a Rossend Prat amb els treballs de construcció de la Caixa i de l'Escola d'Arts i Oficis de Sabadell. No oblidem que el seu arquitecte, Jeroni Martorell, col·laborà amb el Centre excursionista de Catalunya, dins la secció d'arquitectura que ell mateix dirigia, des de 1904, per tant, resulta obvi que les relacions entre el seu parent Joan Montllor i l'arquitecte havien d'existir, en tant que ambdós estaven interessats en la creació d'un fons documental i d'inventari del patrimoni arquitectònic català, des dels Centres Excursionistes als quals pertanyien. El que també resulta evident, gràcies a una fotografia de l'AHS és que, el 1902, Rossend treballava a l'Escola Industrial, a les classes de tècniques escultòriques.

Rossend treballarà per a Josep Serra Perramon, amb ell també opera Francesc Jaume Sans, que, més tard, es convertirà en el seu successor. Rossend Prat i Jaume Sans arribaran a influenciar-se mútuament de manera molt manifesta⁵. Ambdós realitzen un treball minuciós i tenen molta cura a l'hora de fer el subratllat dels drapejats, també comparteixen la melangia marcada en els rostres i el gust per un insinuant contrapposto⁶. Això m'obliga a pensar que coincidiren treballant en els mateixos tallers, en el de Serra i també en el de Nicolau Molina. Una influència que després traspassaran a Adolf Salanguera Abella.

El 1906, Rossend col·laborarà, amb Josep Serra, en la preparació de la pedra i com a pràctic a les obres de l'edifici de la Caixa d'Estalvis. Concretament en el picat dels carreus encoixinats, en les mèl·lures, en els elements escultòrics menors i en els al·lusius a l'entitat bancària de la façana i, més tard, en la pedra i els marbres del vestíbul. La data en que acaba la construcció d'aquest edifici, 1915, coincideix amb la que escullen els Part per a marxar de Sabadell.

El 1908, també col·laborarà, per encàrrec d'en Josep Serra, en la construcció de l'Escola d'Arts i Oficis. Entre els documents que la família d'en Rossend conserva, hi ha unes postals del dia en que es va col·locar el bust d'en Narcís Giralt al jardí d'aquesta escola, l'any 1925, abans que estigués ubicat davant del Mercat Central. En elles no apareix cap escrit, no són, per tant, part de cap correspondència, sinó un record del qual desitjava mantenir constància. En 1925, Rossend ja no hi és a Sabadell, aleshores, l'interès per tenir aquestes postals possiblement es deu a que, d'alguna manera, es sentia unit a aquesta institució i a aquest personatge.

Un dels primers encàrrecs dins l'àmbit funerari⁷ del que tenim constància el va encomanar la família Brill Gorina, el 1897, una obra que realitza en col·laboració amb l'arquitecte Juli Batllellé Arús, alumne d'Antoni Gaudí i arquitecte municipal de Sabadell, i persona amb la qual farà la major part de la seva producció sabadellenca. És una original crucifixió on la creu té el patibulum desenvolupat com a mitja aurèola, en ella estan enclavats els braços del crucificat i, emmarcant l'INRI, trobem sis magranes que simbolitzen, sis, l'equilibri, i les magranes, la unitat de l'univers. Prat, seguint les indicacions de l'arquitecte potencia un marcat simbolisme que és consubstancial a les innovadores tendències modernistes i neogòtiques. Aquí demostra un gust per la profusió d'elements escultòrics a l'hora de

Rossend Prat i la seva filla, Maria de les Mercedes Prat Giralt. Pel lloc on es troben, un ampli local, sense mobiliari i molt descarat, podria tractar-se del taller on treballava, a Sabadell

Teresa Argemí i els seus fills, Enric i Maria Antònia. A l'anvers de la postal fotogràfica, Mercedes Prat explica que el seu pare s'encarregaria de la realització de la tomba de la família Giralt. El text manuscrit diu el següent: *Teresa Argemí y sus hijos Enrique y Maria Antonia. Estaba para dar a luz y quiso retratarse porque le parecía iba a fallecer, cosa que no sucedió y la sepultura la mandaron para entonces y muchos años después papá hizo la cruz.*

tractar un mateix tema i una delicada tècnica, destacant la factura de les túniques de les dues figures femenines orants, la Verge i Maria Magdalena, que personifiquen el Desconhort.

Li seguirà, el 1898, la tomba monumental de la família amb qui havia emparentant, els Giralt, amb l'arquitecte Adolf Rubí. És tracta d'una robusta creu arbòria, amb corona de flors, treballada amb un gran preciosisme i naturalisme a l'hora de reproduir la textura de l'escorça del tronc i la delicadesa de les flors a la corona. Al cementiri de Sant Nicolau sovinteja aquesta tipologia de creu que és, a més, una de les representacions iconogràfiques més antigues d'aquest indret, però, en aquest cas, ens hi trobem amb una de les millors facturades, destacant, com he dit abans, el realisme a l'hora d'imitar els elements naturals. Cap de les de la seva classe en aquest cementiri aconseguen el verisme dels nusos de la fusta o el de la pròpia escorça, com tampoc cap, es recrea en oferir tanta variació floral a la garlanda.

En aquest mateix camp, altra volta amb l'arquitecte Juli Batllell Arús, aconseguiria varis encàrrecs més, per exemple, els dels germans Jaume i Josep Gorina Pujol. Per a ells realitzaria, el 1899, dos dels més destacats monuments d'aquesta classe en el nostre cementiri que estan enclavats en parcel·les contínues. Ambdós, realitzats amb mabre italià, sobre bases de pedra de Sant Vicenç, presenten el mateix Àngel de la Resurrecció amb una alçada premeditadament diferent. Un sobre una gran columna commemorativa, amb un Sagrat Cort quasi exempt a la part central del fust i que aparenta sorgir del foc d'un peveter i, l'altre, està enclavat a terra sobre un túmul. Junts formen un conjunt visual d'enlairament molt vistós i tenen un enquadrament en perspectiva certament original, com si, en secció, veiéssim l'arrencada de l'àngel des del túmul que representa el calvari o Gòlgota. Els ondulats i elegants drapejats d'ambdues figures, amb plecs airosos i de gran ritme, cobreixen els cossos amb naturalitat, deixant, sensualment, veure un dels peus dels àngels, un peu molt similar al que Santa Teresa ens mostra en el seu èxtasi, a l'obra de Bernini. Aquests mausoleus compten amb uns elements iconogràfics molt lírics i els motius secundaris resulten molt sensuals, boires, estels, delicades flors, etc.

En aquestes dues obres ja veiem com Rossend ha consolidat el seu estil, enquadrant-lo en un marcat modernisme, assumint, no solament l'aspecte formal d'aquest estil, sinó també tota la vessant simbòlica que li és pròpia. En elles podem apreciar ja una de les característiques distintives dels seus productes: el gust pel degradat del volum en el relleu, figures i motius florals que semblen sorgir del propi fons, dotant el seu treball d'una qualitat més pròpia del modelatge en argila que del picat de la pedra, tal i com correspondria. Es tracta d'un efecte que també utilitzaria el seu coetani Francesc Jaume Sans, que com he dit, treballaven junts per a Josep Serra i per al lapidari Nicolau Molina. A ambdós els agradava jugar amb les intensitats del relleu, en Francesc amb límits precisos, en Rossend, en canvi, amb el degradat del modelatge. També els hi és molt característic el dotar d'elegància i d'una marcada melangia les seves figures, de tal manera que, en diverses obres, s'apropen molt a l'estètica dels preraphaelites.

Fora del cementiri de Sant Nicolau, l'obra urbana és la que resulta més difícil d'adjudicar de manera fefaent com a obra seva, però, rastrejant documentació i similituds tècniques o de mètode, poden sospitar que, entre d'altres, tenim els motius escultòrics de la casa Ponsà, que tenen una factura molt similar als que realitza a la tomba dels Bril i a la dels Giralt. En els tres casos, si bé, no utilitza el degradat del relleu escultòric que li és tant característic, sí presenta una manera de fer que també li és pròpia: tant la garlanda de flors, a la tomba dels Giralt, com el fullatge trenat que remata l'arrabà de la porta dels Ponsà, presenten de manera similar una composició bigarrada i un buidat molt profund. La iconografia floral i animal en la casa Ponsà té un alt simbolisme neogòtic, la presència d'animals, com la granota i el llangardaix, així com el rat-penat, en conjunt, venen a signifi-

Hotel Suís. Detall. Tècnica de degradat del relleu, també emprada a les tombes dels Gorina Pujol. Obrat per Rossend Prat.

car la fecundació natural a partir dels tres elements bàsics alquímics, la terra, el foc i l'aigua. Així com els graus més evolucionats de la zoologia, recordem el mite del gripau i la seva conversió en príncep o l'enfrontament entre l'home i el drac, ja que el llangardaix i el rat-penat són variacions iconogràfiques i populars del mític drac alat.

Amb l'arquitecte Juli Batllell Arús també treballarà en l'ornamentació de l'Hotel Suís, el 1903. Aquí podem apreciar com recorre novament a l'efecte del degradat en els motius florals, tal i com havia fet a la tomba de Gorina Pujol. Amb aquest arquitecte esculpirà una de les seves millors obres, el mausoleu de la família Oliver, el 1911, que serà, segurament i junt amb la seva col·laboració en la factura escultòrica dels edificis de la Caixa, un dels seus darrers treballs a Sabadell, abans de marxar definitivament a Madrid. És un taüt alçat per dues columnes nanes que s'inscriu en el més pur modernisme, però al que s'afegeix una estètica neogòtica molt marcada. Els detalls són treballats amb un curós preciosisme, on destaca la figura orant en alt relleu al centre. Una obra molt influenciada per tot el que s'estava fent a l'Edifici de la Caixa i a l'Escola d'Arts i Oficis.

En els motius florals dels capitells que enlairen el taüt de la tomba dels Oliver es constata que són molt similars a alguns dels detalls de l'Hotel Suís, per exemple els que veiem a la clau central de l'arc. Les formes florals són marcadament arrodonides i els volums molt densos. Una manera de

tractar els motius vegetals similar a la que ja s'havia utilitzat, entre 1906 i 1907, en els capitells del vestíbul de la Caixa d'Estalvis. No oblidem que en aquests treballs estava implicat Josep Serra i, amb ell, col·laborava Rossend Prat, ambdós operant sota les ordres dels escultors designats per Jeroni Martorell.

Per contra, els detalls de les fulles d'acant del taüt, així com el tractament del vestit de la figura orant, tornen a recordar-nos el tractament del relleu del casal Ponsà, profund i dibuixant unes formes molt arabesques. Com he dit abans, hi ha també una marcada influència dels escultors barcelonins que treballaven a les ordres de Jeroni Martorell en la construcció de la Caixa d'Estalvis, Josep Maria Bernades⁸, Eusebi Arnau⁹ i Josep Llimona¹⁰. Estem davant una prova més sobre el domini que posseïa a l'hora de fer els drapejats, en els que es recreava i amb els que l'agradava dibuixar formes molt curvilínies.

Rossend, a Sabadell, freqüentà poc els ambients artístics de Belles Arts, però, curiosament, mantindrà contactes amb els artistes més joves d'aquesta institució, com és el cas d'en Vila Arrufat i el d'en Joan Vila Puig amb els quals va mantenir una particular amistat, sobretot amb el segon, però no a Sabadell, sinó a Madrid, precisament, quan aquests dos pintors van anar a estudiar a l'Acadèmia de San Fernando, pensionats per l'Ajuntament de Sabadell.

Durant el 1916, Joan Vila Puig visitarà els Prats assíduament i mantindrà una singular relació epistolar amb la Mercedes Prat Giral, a ella l'enviarà una sèrie de dibuixos originals en postals, amb simpàtiques anotacions a l'anvers¹¹. Es tracta de vuit dibuixos, fins ara inèdits per a tots nosaltres, on Vila Puig demostra ja el seu conegut gust per l'anècdota en el paisatge. Hi trobem imatges de Santiga i de Junqueres i també apareix un autoretrat dels seus vint-i-sis anys. En una d'aquestes missives, ell mateix reconeix la tristesa i la melangia que traspuja el seu dibuix, ple d'ombres i amb un traç molt atapeït. És la melangia de qualsevol jove que es troba fora de casa i no està a gust en l'Acadèmia madrilenya. L'amistat amb la jove Mercedes Prat el va ajudar bastant a combatre aquesta enyorança, tal i com es desprèn dels escrits que l'adreçà i pel retrat a sanguina que li va fer. Mercedes Prat, durant molt anys, va anar recollint tot tipus de notícies, així com els programes de les exposicions que el pintor anava fent arreu, guardant-les com un grat record.

Gràcies a aquestes postals saben que la família Prat es relacionava i coneixia també a Florentí Duran, membre de la colla dels més joves de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, ja que apareix citat en aquesta relació epistolar, per exemple, quan Joan Vila Puig s'excusa per no haver anat a visitar els Prats un diumenge de juny, tal i com els havia promès, perquè havia d'acompanyar a Florentí Duran i a Antoni Vila Arrufat a Aranjuez. I a tall d'anècdota relacionada amb aquestes missives, afegir que, en elles, Joan Vila Puig demana l'opinió a Mercedes Prat sobre el canvi de firma que en aquell moment havia determinat fer i que repetirà en alguna que altra ocasió, es tracta d'una rúbrica amb totes les lletres majúscules¹². De fet, aquestes primeres firmes encara no són, ben bé, la que, anys després, el caracteritzaria, sobretot, per la 'V' i la 'P' dels seus cognoms, aquestes lletres encara tenen un traç massa grandiloqüent i inflat. Un traç que no abandonaria del tot i que apareix més tard, no a la seva rúbrica com artista, però sí en la seva cal·ligrafia comú, fixem-nos, per exemple, en les cartes que, el 1932 i el 1934, envia als Prats, la 'P' de Prats no és igual a la que li serveix per a firmar, la primera resulta arabesca i és rica en corbes, la segona, comença ha posseir ja una marcada energia rectilínia que mantindrà fins les seves darreres obres.

Cap a 1912, el matrimoni Prat Giral i la seva filla, marxen de Sabadell, primer cap a Vic, després cap a Barcelona, per acabar instal·lant-s'hi definitivament a Madrid. Allà, Rossend viurà al carrer Velázquez, 78 i arribarà a tenir un estudi propi, molt a prop de casa, al carrer Joaquim Costa, 79, on figurava com a 'decorador de edificis'. Precisament és aquesta la principal feina que mantindrà la família i la que el relacionarà amb arquitectes com Manuel Álvarez Noya i, amb el conegut, Pedro

Capçalera utilitzada per Rossend Prat en la seva documentació professional

Rossend Prat, al fons, a la dreta, amb una colla d'amics a l'estudi de W. Polak a Barcelona

ESCOLA DEL SOL

C. Migdia, 35-45 - C. Sant Pau, 20
Tels. 93 727 82 46 - 93 725 74 61
08201 Sabadell

Muguruza Ontañón, arquitecte que es faria càrrec d'obres com El Cerro de los Ángeles, el 1923; El Palacio de la Prensa de Madrid i, com no, El Valle de los Caídos, passant a ser, durant el franquisme, el Director General de Arquitectura. També figuren importants constructors i contractistes d'obres dins la seva llarga sèrie de relacions professionals, està Soler Salazar, Santiago Blanco, 'Algueró e Hijos', Enrique Gallego, Pedro Díaz Torrent i 'Ginés Navarro e Hijos'. Aparelladors com Joan Castellví, Enrique Blanquer Huidobro i Martín Moragran. Per tant, dedueixo l'existència d'una producció més que estimable, però que, per la sovintejada pràctica de l'anonimat d'aquesta classe d'artífexs en plànols, permisos de llicències d'obres i altres documents, és molt difícil de rastrejar.

Un altre factor que pot provar l'existència d'una producció, sinó estimable, sí continuada, és el fet que la seva filla es casés amb Antonio de Urbiztondo, militar que posseïa el títol nobiliari de Marqués de la Solana, demostrant així que, a Madrid, Rossend va estar molt ben relacionat i, per tant, no el va mancar feina, el va permetre establir-se en una de les zones més cèntriques de la capital i comptar amb un patrimoni immoble estimable que, malauradament, la guerra i la separació del matrimoni Urbiztondo Prat obligà a Mercedes Prat a anar venen fins desaparèixer.

Malgrat sigui un personatge secundari en aquesta història, val la pena parlar una mica del marit de Mercedes Prat. Ell ens remet a un altre Urbiztondo, el seu avi, conegut i famós en els annals de la història política i militar espanyola. Aquest no és un altre que el famós Marqués de la Solana, un important general carlista, però que, derrotat en varies accions pels liberals, va ser retirat del seu càrrec per Don Carlos, produint un marcat distanciament entre el pretenent al tro i el general. Aquest va firmar els preliminars del conveni de Bergara, en Oñate, i després es va apuntar a la causa isabelina. En 1850 va ser capità general de Filipinas, acreditant-se per la seva tasca de sanejament financer, i el 1856 va ser ministre de la Guerra en el gabi-

Un dels vuit dibuixos originals lliurats per Joan Vila Puig a Mercedes Prat Giralt, durant la seva estada a l'Academia de San Fernando, de Madrid, el 1916.

net de Narváez, cessant el 16 de desembre del mateix any, per a passar a ser cap de cambra del rei Francisco. Sobre la seva mort va corre aleshores el rumor que Urbiztondo i Alcañices es van batre en la antesala de la reina, morint el primer en l'enfrontament¹³.

Segons Concepció de Urbiztondo, per la documentació familiar que ella ha manipulat, l'informe de la mort del general és bastant divertit, es declara que va morir a causa de 'mal en los centros' (sic) i no es diu res sobre el duel, a més, l'enfrontament entre Alcañices i Urbiztondo es deu a que el rei volia entrar a la cambra de la reina, el segon tenia ordres expressess que això no fos així i, per tant, les trifulgues familiars i polítiques entre el matrimoni reial les havien d'acabar solucionant els subordinats, malgrat sigui tan 'a la brava', com va succeir.

La investigació ha resultat molt estimulant i ha obert noves vies de recerca, algunes per a seguir indagant sobre la figura del nostre escultor, i altres, per a descobrir més sobre els personatges secundaris d'aquesta saga. Per tant, espero que aquest treball inviti algú a continuar obrint camí i a donar més llum sobre tots aquests afers.

¹ Vid. Andreu CASTELLS. L'art sabadellenc. Edicions Riutort, Sabadell, 1961, pàgines 513 i 519. Per a les seves obres sabadellenques consultar El Cementiri de Sant Nicolau, d'Ana FERNÁNDEZ ÀLVAREZ. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, número 17. pàgines 61, 65, 78, 79, 92 i 101.

² Conserge del Museu d'Història de Sabadell

³ Taller fundat el 1849.

⁴ Els artífex que tenen domicili són els que apareixen a l'AHS inscrits amb matrícula fiscal.

⁵ Comparem les obres funeràries d'aquests dos escultors, primer, el nínxol de la família Salà Caylà, la tomba monumental de Joaquim Cosp Colomer, el Desconhort de la família Borràs-Figuls i el de Sampere Peris, obres de Francesc Jaume Sans, després, les figures orants de la tomba monumental dels Brill, els àngels dels Gorina Pujol i, finalment, el mausoleu dels Oliver, totes de Rossend Prat Andreu. Cementiri de Sant Nicolau, op. cit.

⁶ Vid. Obres funeràries de la família Llonch Matas i de Monmany. Cementiri de Sant Nicolau, op. cit.

⁷ Les obres funeràries citades en aquest treball apareixen documentades i fotografiades al llibre El cementiri de Sant Nicolau, op. cit.

⁸ Al qual se li adjudiquen els treballs escultòrics de la biblioteca, la sala d'imposicions, l'escala i el saló d'actes, vid. Els Edificis de la Caixa d'Estalvis de Sabadell, de Santiago ALCOLEA GIL, pàgina 53. Edicions Fundació Caixa de Sabadell. Sabadell, 1994.

⁹ Responsable dels elements escultòrics dels capitells de les columnes que donen accés a l'edifici, vid. Santiago ALCOLEA, op. cit.

¹⁰ Esculpeix les dues escultures al·legòriques de la façana principal, la Virtud i el Treball.

¹¹ Col·lecció particular i propietat de Concepció de Urbiztondo Prat, neta de l'escultor. Postals firmades per l'artista i datades el 1916.

¹² La podem veure també en un dels olis dedicats a l'església de Santa Maria de Barberà, del 1920. Obra reproduïda al catàleg que la Fundació Caixa de Sabadell ha editat, amb motiu de l'antològica dedicada a aquest pintor. Sabadell, setembre-novembre, del 2002.

¹³ Vid. (IV- 1857). [O. B.] (vol.III, p.847)

ARBRE GENEALÒGIC

Francisco de Urbiztondo y Eguin (Madrid) Marquès de la Solana Coronel de Caballeria Gentilhome de S.M.	• : Pilar Carbajal y San Martin (Manila, Filipinas)	Mariano Saénz de Santamaría y Sadamero (Tolosa)	• : Maria de La-Ripa y Tomás (Saragossa) Propietària en Utebo (Saragossa)	Sixto Prat i Casadeval Mestre nacional	• : Francesca Sindreu i Tusset	Salvador Giralt i Tatxer (Sabadell) Director fàbrica tèxtil	• : Teresa Argemi i Fainer (Sabadell)
--	---	--	--	---	-----------------------------------	---	---

Antonio de Urbiztondo y Carbajal (Vitòria 1858 - Toledo 1909) Marquès de la Solana Tinent Coronel d'Infanteria	• : Concepción Saénz de Santa Maria y La-Ripa (Saragossa, 1852-1928) Propietària en Utebo (Saragossa)	Rosend Prat i Sindreu (Mas Gall, Ger, Girona 1871 - 31/01/1934) Escultor - decorador	• : Maria Antònia Giralt Argemi (Sabadell 1873 ? - 20/07/1932)
---	--	--	--

Alberto de Urbiztondo y Saénz de Santa Maria (Madrid 26/12/1886 - C/. Valverde) Marquès de la Solana	• : Maria de la Concepción de Urbiztondo Prat (Madrid 26/06/1921)	Maria de la Mercedes Prat Giralt (Sabadell 26/12/1896)
--	---	---

(1) 1891 es comprometen
1895 es casen
1912 s'en van a Vic, després a Barcelona i després a Madrid

(2) 19/01/1919 es casen en Madrid, a la Parròquia de la Concepción
1924 Alcalá de Henares
a Madrid viuen a C/. Velázquez, 78-3
C/. Joaquín Costa, 77 -després, 55
1926 es separen